

Dom i ljub

V Ljubljani 17. novembra 1943

56. Štev. 44

"Slovenčev koledar"
v vsako hišo!

Pred Vipavo

Ko kuješ svoj značaj

Ne postani pijanec!

Kdor je te žalostne faze vsaj malo pogledal v vrste komunističnih tolovajev, ki so tolikanj gorja zvrnili nad naš narod, ta je lahko spoznal, da so zraven docela skvarjenih gosposkih sinčkov, ki bi radi vsi postali rdeči ministri med komunističnimi razbojniki, glavni ljudje po pijači blepeži pijanci. Tako na primer nam je znano, da je na Tolminskem poglavar teh rokovnjačev neki kovač iz Baške doline, ki je zapil svojim otrokom že vse posestvo, pa zdaj misli, da si bo z rokovnjačtvom spet opomogel. Takih je na Dolenjskem in Goriškem kar na kupe. Ko bi ne bili udani pijači in pijanosti, bi bili morebiti ostali pošteni ljudje s srečnimi družinami. Tako pa so nesrečili svojo družino ter zdaj onesrečujejo ves narod.

Kdor se enkrat pijanosti uda, ta je izgubljen. Nima nobene volje do dela, vsak napor mu smrdi, lenoba se ga prijema, dolžnosti zanemarija in vsaka beseda je bob ob steno. Poznam moža, ki je bil nekdanj imeniten delavec, strokovnjak svoje vrste, ki ga je zaradi njegove sposobnosti vsak mojster rad imel. Pa se je udal pijači, vedno bolj strastno je popival, zapil vse, kar je zaslužil. — Zaslužil pa je kot dober delavec veliko. Vse je šlo za pijačo. Sreča še, da mož ni imel družine. Zdaj je pri neki hiši, kjer ga imajo, da okoli hiše pospravlja in pri hiši kaj postori. In dobro stori, dokler je trezen. Kakor hitro pa v žepu začuti božjaka, je že vrag v njem — gre in pije toliko časa, da je spet suh. Potem je spet priden.

Njegov gospodar mu je lani kupil lepo obleko in suknjo ter dva para novih čevljev. Denarja pa mu ne da, ampak hrani on zanj. Zato se je gospodarju čudno zazdelo, da njegovega — recimo mu Tineta — od nikoder ni. Kmalu izve, da spet za žive in mrtve pije. Kje je dobil denar? To je bilo vprašanje, ki pa je bilo skoraj pojasnjeno. Tine je prodal par čevljev, ki mu jih je bil gospodar kupil, in nekaj obleke, da je imel za pijačo.

Vprašam te, dragi fant, ali si želiš tak postati? Mislim, da si si za prihodnost ustvaril drugačne načrte. Zato glej, da ne postaneš pijanec. Če si enkrat zapisan temu hudiču, ki se imenuje Alkohol, si izgubljen, ker noben pijanec skoraj — izjeme so le redke — se prej ne spreobrne, dokler se v jamo ne zvrne. Tako pravi slovenski pregovor. Mogoče je sicer, da se kdo pravočasno z vsemi svojimi duševnimi silami odvrne od pijače, toda taki, ki bi imeli v sebi še tako silo, so redki, kaj redki. Zato se človek ne sme navezati na pijačo, ne v mladosti, ne v starosti, ker starost in leta človeka nič ne utrdijo zoper to nevarnost.

Na Nemškem imajo za take nesrečneže posebne zavode, kjer pijance zdravijo, da postanejo spet trezni in delavni ljudje. Toda tak, ki se vrne iz tega zavoda, ne sme nikoli več pokusiti pijače, ker mu drugače njegova volja takoj spet upade.

Velikanska škoda je, da pri nas nimamo še takih zavodov, kjer bi bil prav gotovo marsikdo rešen, marsikatera družina obvarovana, marsikak kmečki grunt ohranjen. V novih razmerah bo treba tudi na to misliti, kar so Nemci že davno uvedli. Ponekod v Evropi imajo tudi take postave, da pijanca javno kaznujejo, če ga policaj dobi na cesti pijanega. Tudi take postave bi za nas bile potrebne. Zdaj bi bila prilika, da se to uvede — vsa v večjo korist našega naroda.

Ti pa, moj fant, glej, da ne postaneš pijanec, da za te ne bo treba ne takih zavodov ne takih postav!

«Na koncu stoji zmaga!»

Mogočen Hitlerjev govor v Monakovem

Dne 8. novembra je Hitler ob dvajsetletnici narodnosocialističnega pohoda pred polno dvorano v Monakovem govoril svojim zvestim pristajšem o tem, kakšna razlika je med nekdanjo Nemčijo in sedanjo. Cesarstva Nemčija je bila demokratska država, v kateri pa so judje najpogostejše izkoriščali nemško ljudstvo, kar se je zlasti godilo po njenem zlomu leta 1918. Nato navaja, da se je že tedaj sklenil upreti nasilstvom, ko je bil preprost vojak. Zato je započel veliko narodnosocialistično gibanje, katero je dne 8. in 9. novembra leta 1923. napravilo svoj zgodovinski pohod. Glede na tisti veliki zgodovinski dogodek je Adolf Hitler v svojem govoru dejal med drugim:

»Kaj bi zdaj bilo z Nemčijo in Evropo, če ne bi bilo tistega 8. in 9. novembra 1923 in če ne bi bila narodnosocialistična miselnost osvobodila vse Nemčije? Tega dne je bila prvič izvršena opredelitev duhov za mlado gibanje, slabiši so bili odstranjeni, močne pa je prevzel fanatizem... Ne glede na to, kakšna bi sicer Nemčija bila, bi namreč vzhodnoevropski in notranjeazijski boljševiški kolos dovršil svojo oborožitev ter ne bi nikoli izpred oči izgubil svojega cilja: uničiti Evropo.

Le Nemčija bo rešila Evropo

Ta boljševiški kolos bo toliko časa napadal Evropo, dokler končno sam ne bo zlomljen in premagan. Ali mar more kdo trditi, da je Finska ogrožala svetovni mir? Pa je vendarle bila napadena ter bi bila brez nemške pomoči že leta 1941. strahotno preskušena. Nihče tudi ne bo resno verjel, da so Estonci, Letonci ali pa Litavci imeli namen osvojiti si Ural. Res pa je, da je Sovjetska Zveza sklenila izgnati te ljudi iz njih dežel in jih odpredati v Sibirijo. Tudi Romunija se najbrž ni nameravala polastiti Kavkaza in petrolejskih ležišč v Bakuju, dočim Rusija vztrajno zasleduje cilj, polastiti se poleg izliva Donave tudi romunskih petrolejskih vrelcev in sploh vsega Balkana, ki ga hoče uporabiti kot odskočno desko za svojo nadaljnjo ekspanzijo. Temu vedno znova se ponavljajočemu in že skoraj dva tisoč let z vzhoda Evrope pretečemu navalu se lahko uspešno upre le ena sama država in to je Nemčija.

Zidovska demokracija zapada bo namreč prej ali slej sama končala v boljševizmu in isti načini ljudje, ki še mislijo, da so našli v Stalinu Hoveka, ki bo šel zanje po kostanj in ogenj, bodo morda prej kot so si predstavljali, doživeli, da jih bodo duhovi iz podzemlja, ki so jih klicali, v njihovih lastnih deželah zadavili.

Nekaj je gotovo: ako ne bi bilo 8. novembra 1923, bi narodnosocialistični pokret ne postal to, kar je danes. Brez narodnosocialističnega pokreta pa ne bi bilo nemškega Reicha, brez nemškega Reicha, ki je brez dvoma vojaško najmočnejša država Evrope, bi pa že ne bilo več nikake evropske bodočnosti.

Poleg našega velikega zaveznika v Vzhodni Aziji so tudi evropski narodi jasno spoznali veličino zgodovinskih nalog in so se temu primerno žrtvovali. Če so žrtve z nami zvezane največje evropske države končno bile bolj ali manj brezuspesne, je tega kriva le načrtna sabotaža usmiljenja vredne klike, ki je po dolgotrajnem kolebanju končno storila dejanje, zaradi čigar nesramnosti bo nekoč v zgodovini lahko brez dvoma zahtevala edinstveno prvenstvo. Vesel sem, da nam je uspelo rešiti iz rok teh najbednejših pojav sicer tako velikega časovnega obdobja, moža, ki je vse storil, da bi njegov narod postal velik, močan in srečen ter da bi končno lahko tudi sodeloval pri borbi, ki bo dokončno odločila o usodi in kulturi tega kontinenta. Da italijanski zlom z vsemi svojimi posledicami ni ostal brez vpliva na skupen vojaški položaj, je jasno. Toda kljub temu so ostale nade naših sovražnikov tudi tu neizpoljene. Ni se zgodilo to, kar so pričakovali v pričetku, da ne bo prišlo do tega, kar so pričakovali v bodočnosti. Upali so, da bodo nemške divizije uničile z enim samim udarcem odrezane in

uničene, da bodo izgubljene nemške posadke na otokih, da jim bo padel Balkan v naročje kot zrel sad in da bodo potem z enim samim udarcem zanesli vojno na nemške meje. Naval na Brenner je postal polževa ofenziva daleč južno od Rima.

Zadnja bitka bo odločilna

Boj na vzhodu je najtežji, kar jih je doslej moral izvajevati nemški narod. To, kar prenašajo tamkaj naši možje, se sploh ne more primerjati s tem, kar opravljajo naši sovražniki. A vseeno sovražniki ne bodo dosegli poslednjega cilja, namreč zloza nemške fronte, ker bo kot vedno v zgodovini, prinesla odločitev zadnja bitka. To bitko pa bo dobil oni narod, ki se bo pripravil z največjo notranjo vrednostjo, z največjo vztrajnostjo in z največjim fanatizmom na odločilno uro. Zaradi tega je to, kar zahtevam od nemškega vojaka, nekaj ogromnega. Naloga bojišča je, da končno omogoči to, kar je navidezno nemogoče, in naloga domovine, da podpira bojišče v boju proti tem navideznim nemogućnostim in ga krepi, da se popolnoma jasno zaveda, kako zavisi usoda vsega našega naroda, usoda žen in otrok in vsa naša bodočnost od dejstva, da bo z združenjem vse moči izsiljena odločitev v našo korist; da ni nobena žrtev, ki jo danes doprinasamo, v nikakem razmerju z žrtvami, ki bi jih od nas zahtevali, če ne bi vojne dobili, in da torej sploh ne sme imeti nobene druge misli kot misel na brezobzirno nadaljevanje vojne z edinim ciljem, doseči zmago, pa vseeno, kakšen je trenuten položaj in brez ozira na to, kje se bomo morali boriti.

Nobene kapitulacije!

Oni lahko gojijo upanje, da nas bodo s težkimi krvavimi žrtvami spravili na tla, vendar tokrat padajo te krvne žrtve tako, da pridejo na vsako nemško dve, tri ali štiri žrtve naših nasprotnikov. Kakor težke so te žrtve za nas, tako nam morajo naložiti le še večje dolžnosti. Nikoli več se ne bo primerilo, da bi, kakor v svetovni vojni, v kateri smo izgubili dva milijona in so končno bile te žrtve brezsmotne, danes tudi žrtvovale zaman zgolj enega človeka. To bo tudi razumel vojak na bojišču, če pride po težkih urah in po najhujših naporih iz besnenja materialne bitke zopet k zavestni žrtvi, ki jih tukaj doprinasamo, ne smejo biti zaman; iz njih mora zrasti korist za naš narod in se zgolj za naš narod, temveč končno za vse Evropo.

Preveč podrobno sem študiral zgodovino, da ne bi vedel, da so bile velike zmage izvajevane le po najtežjih protidurcih. V svetovni zgodovini ni nikakih velikih junakov, ki ne bi stanovito zdržali najtrše obremenitve. Sleherni lahko prenese sončni žarek, toda če se bliska in grmi, potem se šele izkažejo trdni značaji in potem spoznamo tudi slabiče. Če kdaj postane težko, potem se šele pokaže, kdo je zares moč in ne izgubi v takšnih urah živcev, temveč ostane trden in stanovit ter ne misli nikoli na kapitulacijo.

Na koncu stoji zmaga

Moj zagrizeni boj v pokretu za duše nemškega naroda in širokih množic, za milijone delavcev in kmetov, ta boj me je šele prav ojačil. Sele ta boj mi je dal spoznati najdražje, kar obstaja: nepokvarjeno množico široke množice, milijonov narodnjakov, iz katerih je končno vzniknila narodnosocialistična državna misel. Kajti le iz te je zrasla narodna skupnost. Mi nismo prejeli od Previdnosti ničesar drugega kot blagoslov.

Ponosen sem, da sem Führer tega naroda ne samo v njegovih srečnih dneh, temveč ravno v težkih. Srečen sem, da lahko v takšnih dneh dajem narodu iz sebe moč in zaupanje in mu lahko rečem: nemški narod, bodi popolnoma pomirjen. Kar koli utegne priti, mi bomo to obvladali! Na koncu stoji zmaga!

Vojni dogodki preteklega tedna

Velike sovražne izgube v Italiji

Nemško uradno poročilo od 8. t. m. sporoča, da je sovražnik trdovratno napadal nemške položaje severozahodno od Volturna in imel pri tem hude izgube.

Nemško uradno poročilo od 9. novembra pravi, da je sovražnik vrgel tukaj v boj nove sile, da je sicer dosegel krajevne vdore, ki pa so bili takoj odrezani in je sovražnik imel velike izgube.

Nemško uradno poročilo od 10. novembra naglašja, da se bitka zahodno od Volturna z nezmanjšano silo nadaljuje. Nemci so tukaj s srditim protinapadi zajezili krajevne vdore ali jih očistili ter zajeli več sovražnikov. — Nemška letala so bombardirala ladje v neprijateljskem pristanišču.

Nemško uradno poročilo od 11. novembra pripoveduje, da Nemci trdovratno branijo višinske postojanke zahodno od Volturna in so sovražniku iztrgali spet dve poprej izgubljeni postojanki, pri čemer so mu prizadeli nove krvave izgube.

Nemško uradno poročilo od 12. novembra naglašja, da je sovražnik brez uspeha napadal junaško branjene višinske nemške postojanke pri Volturnu in so Nemci južno od Mignana celo spet osvojili poprej izgubljeno višino in en kraj. — Nemška letala so potopila v vodah vzhodno od Orana 4 tovarne parnike in dva rušilca.

Ogorčeni boji v Rusiji

Nemško uradno poročilo od 8. novembra naznanja, da je bila južno od mesta Nikopolj razbita obkoljena sovražna skupina in so Nemci ujeli mnogo sovjetskih vojakov. — Pri Kijevu sovražnik z nadmočnimi silami na široki fronti napada. Nemci se mu srdito upirajo. Pri Nevelu so Nemci izjalovili vse sovražne predorne poskuse.

Nemško uradno poročilo od 9. novembra razglasa, da je bil pri Kerču odbit sovražni poskus izkrcavanja. Sovražnik je pri Dnjepru petrovsku imel hude izgube, ko so tamkaj Nemci napravili uspešen protinapad. Pri Kijevu ponekod sovražnik počasi napreduje, drugod pa so nemški napadi sovražniku iztrgali že zavzete kraje. Pri Smolensku je bilo več vdorov odrezanih, pri Nevelu pa je bil sovražnik s protinapadom vržen iz njegovih postojank.

Nemško uradno poročilo od 10. novembra govori, da so Romuni pri Perekopu spet zavzeli mimogrede izgubljene postojanke in da je sovražnik na Dnjepru bojišča zaman napadal. Zahodno in severozahodno od Kijeva so se nemške čete umaknile na nove položaje, južno od Kijeva pa je nemški protinapad osvojil več poprej izgubljenih krajev in uničil 4 oklepnikov. Pri Nevelu je sovražnik bil vržen nazaj.

Nemško uradno poročilo od 11. novembra naznanja, da se pri Kijevu boji nadaljujejo in da je jugozahodno od Kijeva sovražnik imel hude izgube. Pri Cernigovu je sovražnik silno napadal, pri čemer je bilo uničenih več od delkov sovražne konjenice ter uničenih 186 tankov. Pri Nevelu so nemški protinapadi imeli popoln uspeh.

Nemško uradno poročilo od 12. novembra pravi, da so sovražni napadi na Krimu skušali mostišče pri Kerču razširiti, da pa so jih nemške in romunske čete ustavile. Sovražnik je pri Nikopolju skušal prekorčiti Dnjeper, pa je nemška sila to preprečila. Boji pri Kijevu divjajo z nezmanjšano silo naprej, pri čemer so na južnem odseku Nemci s protinapadom osvojili več poprej izgubljenih krajev. Pri Cernigovu je sovražni napad popustil, ker je sovražnik tukaj imel prehude izgube, vendar je bilo tukaj uničenih 57 sovražnih oklepnikov. Novi napadi pri Smolensku so bili ustavljeni ali odbiti. Pri Nevelu je sovražnik zaman skušal razširiti vdorno mesto, pri čemer je izgubil 40 oklepnikov.

Vsega skupaj so zadnja dva dni Sovjeti na vzhodu izgubili 411 oklepnikov in 98 letal.

900 Slovencev so pobili komunisti samo na Kočevskem

Morišča Mozelj, Jelenov žleb in Grčarice v krvavi komunistični zarji

Po vsej naši domovini se po dveh mesecih najbolj črni dni slovenskega naroda, proti kateremu sta po 8. septembru nastopila skupno slovenski komunisti in njegov pajdaš Badoglijevci vojak, ustanavljajo že teden dni domobranske posadke. Vedno bolj močne in številne so nove domobranske legije, katerih fantje so po bridkih preizkušnjah v nekaj dnevih prisilnega življenja v tako imenovani osvobodilne vojski ojekleneli in izšli iz teh bojev še trdnjeji, postali še odločnejši nasprotniki komunizma, ki je prav v teh zadnjih dveh mesecih pripravil našemu narodu toliko gorja, da ga bo zgodovina težko prav popisala.

Tisoče novih žrtev je padlo zaradi komunistične revolucije na Primorskem, tisoče na lopotem Doljskem, Domobranci, ki so se rešili komunističnega pekla, pripovedujejo o komunističnih grozotah nad našim ljudstvom. Ena zgodba je groznejša od druge, vse pa popisujejo nepopisljivo trpljenje zavednih Slovencev, ki so padli pod komunističnimi krogli in noži prav zaradi ljubezni do rodne grude in idealov slovenskih mater: vere in upanja.

Pred dnevi je prispelo v Ljubljano okrog 120 turjaških junakov, ki so se rešili od 700 turjaških borcev in pridružili domobrancem, da maščujejo nasilno smrt svojih tovarišev.

900 žrtev so pobili komunisti samo na morišču v Mozlju, v Grčaricah in Jelenovem žlebu;

35 ranjencev blizu Turjaškega gradu;

okrog 60 žrtev je padlo pod komunističnimi krogli v Velikih Laščah;

31 škofjanski junakov je pobil morilec Daki na Velikem Osočniku;

nad 50 žrtev je padlo na Maškovoškju!

Za vse te so znana skoraj vsa imena, toda prihodnji dnevi, ko bodo čisti vsi naši kraji, bo slovenski narod lahko zvedel še groznejše podrobnosti o vseh komunističnih zločinih po vsej naši zemlji.

Poročilo o komunističnih umorih v Mozlju, v Grčaricah ter v Jelenovem žlebu marsikdo dolgo časa ni verjel. Šele, ko je komunistično glasilo objavilo prve žrtve, šele ko so prišle v Ljubljano stotere žive priče teh zločinov, šele ko je prišel med nas kaplan Mavec, obdolženec v zveleizdajniškem procesu in nam pripovedoval, tedaj smo se zgrozili, tedaj so se zgrozili tudi taki, ki so do poslednjega verjeli komunističnim zagotovilom in hodili pot zlate sredine, pot previdnežev, ali kakor ji imenujemo v Ljubljani, pot »OR«.

»Kočevska sodna komedija«

Imena umorjenih šestnajstih žrtev v Kočevju smo objavili že v zadnji številki. Tudi nekaj vrstic o tej komunistični sodniški tragikomediji smo napisali, iz katerih so bralci lahko sodili ta zgodovinski proces. Tokrat pa stopa pred nas duhovnik, ki je sam doživel in preživel ta proces.

»Na obletnico kraljeve smrti bomo izrebrili bele in plave izdajalce,« tako je dejal komunistični tožilec odvetnik Stante, »ko so privlekli 21 na vrvi zvezanih obtožencev. Proces je bil v kočevski kino-dvorani, ki je bila vsa prevlečena z rdečimi ogrinjali in polna komunističnega, nalašč za ta proces zbranega občinstva. Smrt izdajalcev, smrt farjemt, to je bil njihov pozdrav nam, med reboj pa so se pozdravili z dvignjeno pestjo. — Karikaturist Nikolaj Pirnat je tudi tukaj v tej dvorani ovekoval na teh žrtvah svoje zmoglosti, fotografi, kinosnemaletci pa so slikali, da tako tudi zgodovini ohranijo dokumente sramotnega procesa 8. in 9. oktobra.

Najpodležje zločine so očitali obdolženecem in odvetnik Stante je za vse predlagal smrt. Kaplana Sinkarju so očitali celo umore »v imenu Krinovec«, dalje organizacijo bele garde, ki je organiziral celo v papeževem imenu, kaplana Maveu pa da je organiziral huiškaške pobožnosti prvih petkov, častnikom, dijakom in delavcem pa, da so sodelovali z izdajalsko belo in plavo gardo itd.

Konecni Ljubo je bil obtožen izdajstva svojega sorodnika znanega komuniste Lovra Kuharja — Prežihovega Vrance, ki so ga zaprli Ba-jadoglijevci in ga dobro varovali ter mu celo pusti-tili po njegovih hčerkah zveze s svetom, da je

ta zločinec še za jetniški zidovi dajal navodila za zločinske komunistične nastope v Ljubljani in na deželi. Skoraj leto dni so Badoglijevci tako varovali Prežihovega Vrancea.

Obtoženci so se s ponosom in z dvignjeno glavo zagovarjali pred krvavimi sodniki in jim brusili v obraz resnico, da so ti bili večkrat v zadregi. Vedeli so, da je krvavi sodni zbor že sklenil — smrt. Tak je bil tudi pozdrav »generalac tovariša Avšiča, ki je prišel v sodno dvorano in nastopil kot priča proti svojim bivšim tovarišem, jugoslovanskim častnikom. Sramotil jih je, sramotil vojsko, kateri je nekdaj pripadal in vlek od nje visoko plačo, nato pa odšel z naslednjim pozdravom: »Smrt izdajalcem, svoboda narodu!«

Sodni predsednik Kržišnik se blamira

Komunistični partijski sodni zbor je za to komedijo že prej pripravil tako imenovane priče, ki so nastopile proti obtožencem. Navajamo samo primer nastopa priče proti kaplanu Sinkarju, nekoga Šentjernejana. Ker so se vse priče s popolnoma nejasnimi izpovedbami proti obdolženecem izjavljale: »To smo slišali od drugih, videli svede nismo!« itd, je predsednik Kržišnik političal omenjenega moža, s katerim se je hotel partijski hlapec poslužiti, da bi popravil nerodnosti že nastopajočih priči.

»No, tovariš, ti gotovo dobro poznaš zločince Sinkarja? Pokaži mi ga!« Ta je odgovoril, da ga celo v mraku ali tudi ponoči pokaže, če je treba, kaj ga ne bi v tako razsvetljeni dvorani. Obrnil se je proti obdolženecem, preletel z očmi »zločince« in pokazal kaplana Mavea. Ta je vstal in dejal: »Oprostite, zmotil si se, moje roke so tudi nedolžne!« Sodni zbor je postal nervozen. Da bi »priča« popravil svojo zmoto, je pokazal še tri druge obtožence, ki ni bil nobeden pravi. Predsednik je ves obupan dejal: »Kaj pa če ni tale?« in pokazal na Sinkarja. Priča je rekla takoj: »Ja, ja, tale bo!«

Malovrh France, kaplan iz Kranja, kateremu so očitali organizacijo bele garde in sodelovanje s četniki, je pojasnil pred vso dvorano s ponosnim glasom, da je njegovo delo bilo za pravo korist in svobodo slovenskega naroda. Mnogi med navzočimi so ga poznali kot požrtvovalnega in nesebičnega delavca za narodno etvar, saj je v Ljubljani in na deželi rešil gotove smrti nad sto Slovencev iz rok Badoglijevcev, komunističnih zavzočnikov.

Častniki so skoraj vsi enako govorili: »Kar smo delali, smo delali, ker smo bili zvesti častniški prisegi in vesti.« Kaplan Malovrh pa je zaključil svoj govor: »Vse svoje mlado življenje sem daroval službi domovine in njeni koristi na tisti strani, kjer sem spoznal da je narodu najkoristnejše. Če pa je moje življenje potrebno, da ga dam za slovenski narod, potem sem pa tudi na to pripravljen.«

Toneček Sinkar pa je dejal: »Sodniki, moje roke so čiste in niso omadeževane s slovensko krvjo. Če pa je potrebno, da dam tudi jaz svojo kri za slovenski narod, tukaj sem!«

V času ko se je sodni zbor umaknil »k posvetovanju — smrt so že davno sklenili — je komunistična drhal obstopila obtožence, jim pljuvala v obraz in jih zasramovala.

Sodba

Ob 11 dopoldne je krvavi sodni zbor razglasil sodbo: »Na smrt so bili obsojeni vsi obtoženci, razen kaplana Mavea, Bačnika Marjana, Jermana Marjana in Jesenovega Gabrijela, ki so jih obsodili na prisilno delo.

S ponosom so vsi obtoženci sprejeli obsodbo v zavesti, da bodo lahko darovali življenja za najsvetejšo, kar so nosili v srcu: za domovino in vero.

Na morišče v mozelski gozd

Na večer 12. oktobra so morilec potrkali na vrata celice št. 1. v kateri so bili zaprti na smrt obsojeni junaki. Ključ je zaročljali, zapahi so se odprli in nedolžne žrtve so morale v smrt. Vsi so se dobro pripravili na smrt in eprejeli tudi sveto Popotnico, ki jo jim je prinesel kočevski

kaplan Bartol. Potem so jih zvezali z žico na hrbtu in odpeljali s tovornim avtomobilom v gozd pri Mozlju, kjer so zapele strojne smrtno pesem.

Padli so junaki: Strniša Marjan, Vošnjak Pavle, Sinkar Tone, Malovrh France, Milovanovič Mladen, Marinčič Rudolf, Lisac Ivan, Konečnik Ljubo, Končan Marjan, Tomažič Drago, Kien Vladimir, Stepec Jože, Marn France, Mihelič Franc, Capuder Gabrijel, Habič Viktor.

Nepozabno bo slovo junakov, ki so odhajajoč iz celice klicali svojim zaprtim prijateljem: »Z Bogom fantje, korajža, na svidenje!«

Malovrh je naročil kaplanu Maveu: »Po zdravi moje prijatelje. Povej jim, da odhajam nedolžen na morišče. Povej v Ljubljani, da je samo v slogi moč. Vsi medsebojni prepri naj nehaajo, sicer bodo terjali nove žrtve!«

Imena nekaterih v Mozlju umorjenih

Na tem morišču so padli 12. oktobra naslednji: aktivni kapetan Vošnjak Pavel iz Ljubljane, aktivni žand. poročnik Strniša Marjan, aktivni poročnik Rusjan Saša iz Ljubljane, Teply Marjan, aktivni kapetan iz Novega mesta, Malovrh France, kaplan iz Kranja, Sinkar Toneček, kaplan iz Mirne peči, inž. arb. Lah Boris iz Ljubljane, Milanovič Mladen, žand. narednik iz Srbije, Capuder Gabrijel, abiturient iz Ljubljane, Gorenje Jože, Ajdovšek Anton, Sinkovec Jože, Čufar Jan-ko, Škofca Jože, Jorga Jože, Kralj Jože, vsi kmečki sinovi in delavci, Kušler Franc, mizarski vaje-nec iz Rovt, Škedelj Stane, posestnikov sin, Pav-lin, posestnikov sin iz St. Jerneja, Ambrož Janez, policijski gasilec iz Ljubljane, Siberer Lado, dijak iz Ljubljane, Lavrič Ludovik, posestnikov sin iz Ajdovca, Šare Peter, trgovec iz Ljubljane, Šare Maks, mizarski mojster, Kien Vladimir, trgovski pomočnik, Ribnikar Branko, častnik, dr. Avgust Plajh, notarski in sodni pripravnik iz Ljubljane, Marinič Rudolf, uradnik iz Ljubljane, Mihelič Jan-vez, študent iz Ljubljane, Stepec Jože, mesarski pomočnik iz St. Ruperta, Habič Viktor, mestni uslužbenec, Kralj Drago, krojaški pomočnik, Kralj Dušan, bančni uradnik iz Ljubljane, Tomažič Drago, zasebni uradnik iz Meže, Lisac Ivan, tr-govski pomočnik iz Ljubljane, Galdovec, posest-nikov sin iz Ajdovca, Murn Frank, krojaški pomoč-nik iz Stopič, aktivni častnik Stojan I., Breo Bo-ris, aktivni častnik iz Ljubljane, Belej Franc, aka-demik iz Laškega, Cincelja Lojze, aktivni častnik iz Ljubljane, Abram Lavoslav, aktivni kapetan iz Ljubljane, Globelnik Edmund, aktivni častnik iz Celja, Višji Julij, aktivni častnik, Visek Ivan, de-lavec, Štriclec I., orožnik, Karel Beg, posestnik iz Gor. Sušice pri Toplicah, Arsič Jure, orožnik, Kramar Vladislav, dijak iz Celja, Končan Mar-jan, elektrotehnik iz Celja, Železnik Polde, Ko-leža Lojze iz Mirne, Hija Kalinič iz Kočevja 139, Znidaršič Ervin, aktivni kapetan iz Ljubljane, Zlobko, posestnikov sin iz Kostanjevice, mornariški podčastnik in telegrafist Lipušček.

Dne 15. oktobra ob 8 zvečer so na morišču v Mozlju ustrelili še več žrtev, od katerih so zna-na naslednja imena: Kovač Boris, učiteljčnik, po-rodu iz Celja, Delač, stražnik iz Broda pri Fari, bivši rudniški delavec in paznik v jetnišnici Zu-pančič, jetniški paznik Bogataj iz Kočevja, žena finančnega uslužbenca Otorepec I. in njena 84 letna gluha in bolna mati, posestnikov sin iz Jurjevice pri Ribnici Lovšin I., Zitnik France, kontrolor na tehničnem oddelku železniške direk-cije, Škerlj Marija, 70 letna mati iz Stare cerkve. Z njo so ustrelili tudi njene 22 cinega sina Ivana in še zeta.

Zaradi prihoda nemških čet se je komunistič-no sodišče z učelniki preselilo v Grčarice. Tu je 2. oktobra padlo od preostalih žrtev iz Grčarice 23 mož. Med njimi so znani: cisterjevanec p. Pla-ide Grebene iz Stične, begunski župnik Turk Viktor, dr. Blaško Vinko, notarski pripravnik iz Celja, aktivni kapetan Šijanec Ernest, zasebni uradnik Pertot Boris iz Celja, zdravnik dr. Grajt in njegov brat, oba po rodu iz Maribora, in Štal-cer, posestnik iz okolice Grčarice.

Isti dan so komunisti pobili blizu župnišča v Grčaricah naslednje ranjence:

(Dalje na 4. strani).

Pretrsljiva beseda ljubljanskega škofa dr. Rožmana

»Ti grobovi oznanjajo, kam vodi brezbožni komunizem!«

V nedeljo dne 14. novembra je bila na grobu umorjenega dr. Natlačena na ljubljanskem pokopališču velikanska žalna slovesnost v spomin na vse žrtve, ki so doslej padle po krivdi brezbožnega komunizma. Po molitvah in petju je spregovoril ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman, ki se je spominjal vseh žrtv, tistih, ki so jih komunisti umorili, ki so padle v boju z njimi, in tistih, ki so po krivdi komunizma padli kot talci po širni naši domovini. Njegov pretrsljivi govor se glasi vsem Slovincem v glasno doneč opomin:

Ko smo se lani poslavljali od tega groba, v katerem čaka vstajenja truplo slovenskega

mučenca dr. Marka Natlačena, smo čuli njegovo poslednje sporočilo, ki ga pošilja od tam, kjer ni več zmot ne strasti, svojemu narodu. Culi smo tedaj dvojen opomin:

1. »Narod, zavrni in odkloni od sebe brezbožni komunizem, ki je največja nevarnost zate in za tvoj obstoj;

2. narod, ostani živ, ne ubijaj samega sebe in ne izzivaj ukrepov, ki te morejo zadeti v tvoji življenjski sili.«

Morda lani tega opomina niso vsi sprejeli dovolj resno, mislili so si, da vendar ni tolikšne nevarnosti v osvobodilnem gibanju, ki so ga gledali v lepši, a zlagani luči. Od tedaj je minilo leto, težko leto — ali more biti letos še kdo, ki ne bi živo čutil in se ne bi bil še prepričal, kako pravilno je bilo to poslednje sporočilo Natlačenovo? Danes ni več dvomov, razblinila se je koprena narodnega idealizma, ki je

ovijala v zapeljivo gloriolo Osvobodilno fronto, sami so si sneli krinke z obrazov vsi, ki tvorijo in vodijo OF, komunisti, svobododomiselni tabor in tako imenovani kristjani — vsi so prve dni oktobra slovesno izjavili, da ostanejo zvesti v enotnem gibanju komunistični partiji Slovenije. Tako poročajo prizadeti sami. Vsem je torej zdaj jasno, da med OF in komunistično partijo ni več dejanske razlike, da je cilj obema isti. Zal, lani del naroda ni poslušal opomina ob tem grobu, ni ga vzel k srcu. Zato pa stojimo po enem letu ob novih grobovih, ki jim je število strahotno naraslo. In zakaj? Ali so ti grobovi prinesli tolikokrat napovedano in obljubovano svobodo? Ali so odpri vsaj pogled v novo lepšo bodočnost? Ti grobovi ne!

Brezbožni komunizem je poglaj ljudstvo v pogin, ene v smrt, druge v revščino. Iz teh gro-

Nadaljevanje na 5. strani

(Nadaljevanje s 3. strani.)

Prežerna Sandija iz Kranja, akademika Dobroviča Rada iz Ljubljane in družinskega očeta Kemperleta z Jesenice.

V Grčarih so našli smrt pri napadu dne 30. septembra sledeči: Ferline Marjan, dijak iz Ljubljane, Kranj Milan, aktivni kapetan iz Ljubljane, Koprivica Danilo, žand. major iz Celja, Znidaršič Lado, diplomirani pravnik in rezervni poročnik iz Celja, dijak Marja iz Krke pri Novem mestu, aktivni narednik Marintič iz Smarjete; Virant I. iz Ljubljane, trgovec Novak iz St. Petra in neki Izak.

Poleg drugih žrtv so 14. oktobra komunisti umorili iz Dijaškega doma v Kočevju na morišču v Mozlju še naslednje ranjence: Kralja Matijo, brivca Pojeta iz Ljubljane, hlapca Zidariča iz Smarjete, Zavadtala I. Severja Mitjo, dijaka iz Ljubljane in akademika Vodnika Srečka iz Ljubljane.

Vsak dan cele skupine na morišče

V Kočevju je nastopilo tudi »redno« vojaško morišče, ki sta ga sestavljala neznani politkomisar in zloglasni brigadni poveljnik Pirkovič iz Sent Jerneja, s popačenko »Cort«. Od 12. oktobra že od osmih zvečer do 13. oktobra do treh zjutraj so komunisti odvekli iz sodnijskih kočevskih zaporov 114 žrtv. — Očividci pripovedujejo o pretrsljivih dogodkih, ko so se srečali z žrtvami in se od njih poslavljali. Morišče pri Mozlju je bilo priča vseh mogočih mučenj in trpinčenj, saj

Strahoten pokolj v Jelenovem žlebu

Jelenov žleb nad Dolenjo vasjo bo tudi ostal v zgodovini našega naroda kot kraj, kjer je komunistična zverina kar v množicah morila svoje brate. Samo tukaj je bilo poklanih nad 200 veri, narodu in domovini zvestih slovenskih mož in fantov.

Tukaj so v glavnem padli tisti nesrečneži, ki so jih iz kočevskega epeka pripeljali v Ribnico, kjer je že poprej bilo polno ujetnikov z Notranjskega. Tudi te so nekatere že poprej pomorili, dasi nam niso znana vsa njihova imena, kar se bo še dognalo. Iz Kočevja pa so v začetku oktobra pripeljali 460 tamkajšnjih ujetnikov ter jih začeli zasliševati. Sicer pa naj govori priča, ki je sam v polni meri okusil vso grozoto tistih dni in krajev. Fant, ki nam to pripoveduje, nam je osebno znan in Domoljubov urednik jamči za njegovo ime, ki ga pa ne pove v listu, da ne bi kdo njegovih domačih, ki so morebiti še v rokah podivjanih komunistov, zaradi tega ne trpel, saj je dovolj, kar je siromak okusil. Naj govori sam, da vam bodo lasje na glavi vstajali:

Iz groba vstal v življenje

Ko smo prišli v Ribnico so nas imeli tamkaj tri tedne zaprte, so nas dne 22. oktobra

so po pripovedovanju očividcev komunisti nekatere žrtve celo križali!

Prisilni mobiliziranci, ki so pokopavali žrtve v posebnem krogu blizu morišča v gozdu pri Mozlju, pripovedujejo, kako so pošastne komunistične zveri planile po okrvavljenih žrtvah, jih slačile in si delile plen. Isti pripovedovalci in očividci teh zločinov so se danes že pridružili domobrancem, da tako pravično poplačajo vse te zločine, ki so bili tudi vzrok naše napačne ljubezni in našega nerazumljivega popuščanja!

Zadnje dni so domobranci prinesli tudi novice iz vseh krajev na Dolenjskem. Vsi pripovedujejo o številnih komunističnih zločinih, vendar je od stoterih žrtv, ki so padle na raznih moriščih, znanih le nekaj imen.

Med drugimi so komunisti ubili v Mozlju še nekega Mahkota, Brodnika Radovana, Prečeno Vasilija, Korošca (vojaško ime), Veni (vojaško ime), Saksa Mirka, trobentača (neznane imena), nekega Slovena (vojaško ime), kapitana Bukovaka, Lipovška Vinka, Švala Antona, akademika Jereba Ivana, Jeriča Franceta, nekega Silvestra (vojaško ime, poročnik), Kastelica, Murglja Antona, Pareberja Janeza, Zrinška, Sedeja, nekega Martina (vojaško ime), Pangerčarja Jožeta, nekega Jonesa (vojaško ime), Pušovca, Longeta Janeza, Kmeta Slavka, Kolesa Alojzija, nekega Sašo (vojaško ime), Tonhovskega (vojaško ime), Marina Eda, nekega Poldeta (z vojaškim imenom Strojmir) in Muleja Franceta.

začeli posamič klicati na zaslisanje. Med drugimi so iz skupne sobe poklicali tudi mene. Že poprej so jih klicali, a se izmed njih nihče več ni vrnil med nas. Za usodo tistih ne vem. Torej dne 22. oktobra sem bil zaslisan, nakar so me premestili z več drugimi v drugo sobo, češ da bodo sobo čistili. V novi sobi nas je bilo zdaj zaprtih 95. Ob 9 zvečer so prišli s tovornim avtom, poklicali deset ven, med tistimi sem bil tudi jaz. Odpeljali so nas na spodnji hodnik, zvezali roke na hrbtu z žico ter nas zopet pritrtili na vrh. Tako so nas naložili na tovorni avto. Na avtu smo klečali in molili sv. rožni venec, ker smo vedeli, da nas peljejo v smrt. Peljali so nas proti Jelenolu. Ustavili smo se sredi gozda na cesti, nakar so nas raztovorili ter se takoj odpeljali po druge. Naši stražarji so takoj odbrali šest, jih odgnali naprej v gozd, kjer so zakurili močan ogenj poleg že vnaprej pripravljene velike jame. Od daleč sem slišal strele, postrelili so prvih šest. Nato so prišli po ostale štiri, ki smo čakali na cesti ter nas odpeljali k jami. Stražila nas je skupina 20ih s strojnimi oroženimi stražarjev, ki so bili večinoma vsi Ljubljanci. Med njimi je bil eden, ki je bil komaj 14 let star. Pri jami sta me dva prijela, odvezala od skupne vrvi, mi odvzela vrhunjčo obleko in kar sem

imel pri sebi. Tudi čevlje in nogavice sta mi sezula.

Streljan

Postavili so me nato pred skupen grob z rokami zvezanimi na hrbtu, mi zvezali z električno žico tudi noge. Nato je zapela strojnica. Dva strela, namenjena v glavo, sta švignila tako blizu mene, in tako od blizu, da me je značni pritisk iz strojne puške vrgel v jamo, strelji sami pa me niso zadeli. Padel sem v jamo, kjer je ležalo že prej postreljenih šest tovarišev. Priletel sem na svojega prijatelja Bajžlja Jožeta iz Vevč, ki je ležal mrtev z razbito glavo. Ko sem se zavedel in spoznal, da nisem ranjen, sem se bal, da me bodo zveza pokopali. Stisnil sem se ob steno jame, v tem pa je že padel naslednji tovariš name, na prvi, in to s tako silo, da sem od bolečin zavzdihnil. Ko so to slišali komunisti, je eden od njih stopil h grobu in začel s strojnico streljati vanj. A tudi ti strelji me niso zadeli, ker sem bil stisnjen ob steno in sem bil tako v temi, da me komunist ni videl. Nato sta padla še dva tovariša v jamo z razbito glavo.

Živ v grobu

Pri jami sta nato stala dva stražarja, ostali komunisti pa so šli na cesto, čakati, da pripeljejo ostale jetnike. Stražarja sta imela naročilo, da zatemnita ogenj, če bi se pojavilo nemško letalo. Pričakovali so namreč takrat nemško letalo. Letalo je res prišlo, stražarja sta zaradi tega nemudoma zatemnila z vejevjem ogenj, tako da je postalo mračno. Takrat sem se z vso silo dvignil, vzeli na nogah so se mi namreč že prej pri padcu razvezale, splezal sem ne vem kako iz groba in zbežal po gozdu. Še danes ne vem, kako se mi je moglo posrečiti, da sem se rešil iz jame z na hrbtu zvezanimi rokami. Prepričan sem, da mi je Bog pomagal.

Rešen!

Stražarja sta opazila moj beg in sta začela s strojnimi streljati za menoj. Jaz pa sem bežal in se opotekal, a strelji me niso zadeli. Padel sem zopet in zopet in po dobrih sedmih urah bega po temnem gozdu sem se zatekel v neko hišo, kjer so bili v bližini še komunisti. Tu sem se zdravil približno 18 dni, dokler me ni rešila nemška vojska.

Tu je legionar končal svojo burno in pretrsljivo zgodbo. Bil je naravnost čudež, da se je rešil že skoraj gotove smrti. Umolkni je in se otožno zamislil. Zamislil se je nad vsemi tistimi svojimi tovariši, ki so zgubili svoje mlado življenje in trohne sedaj njihove kosti po nepristopnih kočevskih in ribniških gozdovih, v neblagoslovljeni zemlji. Zgubili so svoje življenje zaradi tega, ker jih je ubil lasten brat, ker so jih poglajali v razsulo lastni izdajci, ker so jih pustili na cedilo ljudje, ki bi jim morali pomagati.

Danes pa v mrzlo Sibirijo

Sibirija ima 12.500.000 km² in šteje okrog 30.000.000 prebivalcev, ki so: a) prvotni prebivalci, b) tujci in c) ruski naseljenci. Zadnji imajo v svoji posesti najbolj rodovitne kraje in se pečajo s poljedelstvom, živinorejo in rudarstvom. Tujerodci so: Ostjaki, Vogalji, Čukči, Kamčadali, Burjati, Korjaki, Kalmiki, Tunguzi, Samojedi, Jakuti in Kirgizi. Vsi ravnokar nasteti so zvečine nomadski narodi, torej brez stalnega bivališča, potujoč iz kraja do kraja.

Sibirske vode merijo v daljavo 130.386 km, od teh je nad 50.000 km uporabljivih za vožnjo s splavi, nad 45.000 km pa za promet s parobrodi. Velike sibirske reke so zlasti: Ob z Ir-tišem, Jenisej in Amur. Največja je Lena. Sibirija ima obilno jezer. Naj imenujemo samo znano Bajkalsko jezero.

Podnebje je v Sibiriji kontinentalno: poleti je zelo vroče, pozimi pa velik mraz. V zahodni Sibiriji doseže mraz 40, v Jakutsku 62, v Verhojanskju celo 66 stopinj pod ničlo.

V pokrajinah ob Severnem Lednem morju je Sibirija brez drevja. Tam je tako imenovana tundra, poraščena z mahom in lišaji. Dalje na jug se razprostira neizmerna tajga (gozdni

V Sibiriji je bilo pred dobrimi 10 leti — novejši podatki nam niso znani — 216.568.000 hektarov koristnega sveta, in sicer 9% njiv, 5% travnikov in pašnikov, 85% gozda in grmovja. Zasejana površina je znašala 6.006.000 hektarov. Od teh je bilo posejanih 14% z ržjo, 51% s pšenico, 23% z ovсом, 2% z ječmenom in 2% s krompirjem.

Živinorejo goje posebno na planjavah ob sibirski železnici, pa tudi ob Altaju in v bližnji in daljni okolici Bajkalskega jezera. Pred dobrimi 10 leti so nasteli v Sibiriji skoraj 4 milij. konj, do 6 milij. goveje živine, 10 milij. ovac in več kot dva milijona prašičev. Brezkončni sibirski gozdovi merijo 264.503.000 hektarjev.

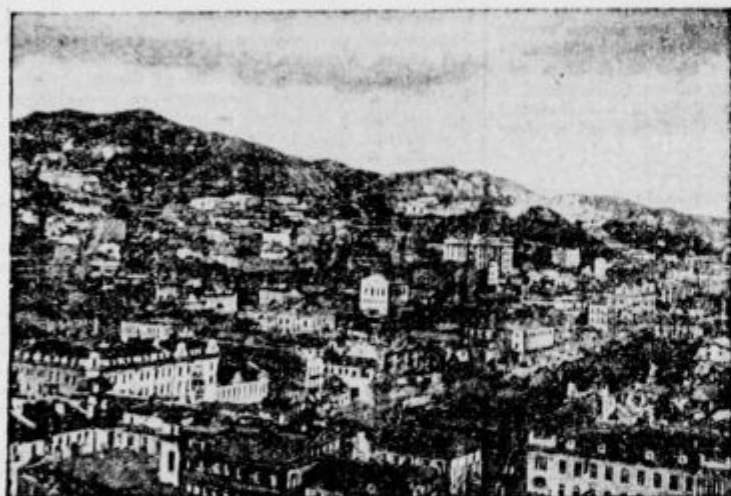
Važna pridobitna panoga Sibirije je ribolov, zlasti ob reki Amur in ob morju pri Kamčatki.

Tajga se ponaša s celo množico divjih živali, ki dajejo nekatere dragoceno kožuhovino. Tam žive med drugimi: medvedi, volkovi, lisice, divji prašiči, veverice, zajci, jeleni itd. Ob reki Amur prežijo na svoj plen tigri, v Bajkalskem jezeru pa morski psi. V Sibiriji je še obilo najrazličnejših ptičjih vrst in plazilcev, tudi strupenih kač ne manjka.

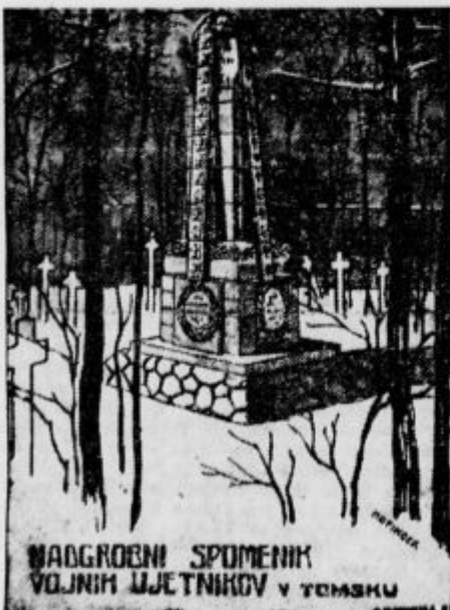
Sibirske ženske pri težkem delu

emo, da bo postala Sibirija za nove milijone ljudi življenjski prostor sijajne bodočnosti, če bo naša gospodarja, ki bo imel voljo in sposobnost za njeno pravilno ureditev in pametno izkoriščanje.

Vladivostok — sovjetsko pristanišče na Daljnem vzhodu

sve) tja na Vzhod do Velikega oceana. Proti jugu prehaja tajga v bolj ali manj rodovitne travnate planjave (v stepo), ta pa pozneje v polstepe in — južno od kirgiške polstepe v pravo puščavo.

NAGROBNI SPOMENIK VOJNIM LIJETNIKOV V TOMSKU

Nadzorstvo nad prisilnim delom v Sibiriji

Glavna gospodarska panoga Sibirije je poljedelstvo, ki ga omogoča, ne da bi jo bilo treba gnojiti, silno rodovitna črna zemlja, in sicer predvsem ob pokrajinah, ležečih ob sibirski železnici in ob Altajskem predgorju. Pokrajine Daljnega vzhoda pa so manj rodovitne in zato navezane na uvoz.

Rudarstvo ni razvito v toliki meri, kakor bi bilo lahko. Mnogo milijard ton premoga in raznih, tudi dragocenih rud še vedno čaka podjetnih ljudi.

V Sibiriji pridobivajo precej zlata, in sicer ob reki Jeniseju, v gorovju Altaj in ob rekah Leni in Amurju.

Glavno sibirsko prometno sredstvo je dvotirna sibirska železnica z nekaterimi stranskimi progami. Važno so za promet velike, globoke reke, ki tečejo večinoma z juga proti severu in se izlivajo v Severno Ledeno morje. Škoda le, da so v zgornjem toku večino leta zamrznjene in zato za plovbo le deloma uporabne.

Izmed pomembnejših sibirskih mest naj tu omenimo: Tobolsk, Omsk, Tomsk, Novo Nikolajevsk (sedaj Novo Sibirsk), Jakutsk in ne na zadnje edino rusko večje pristanišče na Daljnem vzhodu — Vladivostok.

Izven Sibirije, tam v sredi obmejnega Uralskega pogorja naj omenimo Sverdlovsk. Tako se je namreč pisal mož, ki mu bo priimek napisan v zgodovini, ker je v označenem mestu umoril zadnjega ruskega carja Nikolaja II. Aleksandroviča in njegovo družino.

Sibirija torej ni, kakor neredki še vedno domnevajo, nekakšna divja, nerodovitna dežela večnega snega in mraza. Nasprotno. Prepričan

Turguzinja v sibirskem Poamurju

U. Mioni — V. Lovšin

Zgodovinski roman
iz časov sv. Pavla

RAHELA

11

»Rahela, ki jo je on ljubil, zaročena z drugim! S kom?«

Rahela ni govorila o kakšni zaroki, ki je že bila, marveč ki se bo šele izvršila. Zato jo je bilo še vedno mogoče razdreti in poročiti lepo deklico.

On je mislil o sebi da ni te vrste, da bi se ga zaničevalo, lep, plemenitega rodu, bogat in pripravljen, ako bi Ananija zahteval, vrniti se k sadocejem. Gotovost, ki obstoja sem in tja, napravi smrt manj grenko; toda on se je hotel veseliti življenja in da bi bil srečen tu, je potreboval Raheline ljubezni.

Se to jutro je hotel o tem govoriti z Ananijem.

Kako dolg je razgovor velikega duhovnika z Izmaelom! Kdaj neki bosta starca končala? Iči mogel več brzdati svoje nestrpnosti. Premierjal je vznemirjen dvorišče, ne da bi se umiril. Kakor hitro bo oni odšel, bo takoj skotil k velikemu duhovniku; najrajši bi pograbil starega Izmaela za vrat in ga treščil po stopnicah. Zakaj se ta odurni stavec ne podviza?

Čas mu je tako počasi tekkel; minute so mu bile cela večnost. Stopil je ponovno k vratu in ga vprašal:

»Ali Izmael, Fabijev sin, še zdaj ni odšel?«

Pa je dobil vedno isti odgovor:

»Ni še odšel.«

Končno je stopil Ananija na stopnice k starim duhovnikom.

Ozej se je oddahnil.

Sedaj je vrsta na njem. Bil je oščolilni krenutek. Staviti je hotel velikemu duhovniku vprašanje, od katerega je zavisela njegova bodoča sreča.

Ako bo odgovor ugoden, ali morda neugoden... Kaka jeza bi pograbila njegovo srce, ako bi si bil mogel predstavljati razgovor, ki se je malo prej vršil v boljši sobi velikodušne palače.

Dva starca sta sedela tu pri isti mizi. Bila sta oba častihlena, dozorela lisjaka, ki sta se hlinila drug drugemu prijatelja in sta bila drug do drugega zelo obzirna, sta se pa tudi besno sovražila, hoteč drug drugega strmo-glaviti, ker je vsak videl v nasprotniku večjo oviro za dosego lastnih ciljev; eden želeč drugega uničiti in napraviti naklonjenega lastnim zahtevam, toda zato plačati čim manjšo ceno; drug pa je bil zopet odločen prodati svojo pomoč za najvišjo ceno, toliko višjo, kolikor bolj je stiskala zasovraženega nasprotnika.

Veliki duhovnik Ananija je prosil svojega dragega prijatelja in tovariša, velikega duhovnika Izmaela, Fabijevega sina, naj pride to jutro k njemu, ker mu mora zaupati neko zadevo, ki je silne važnosti.

Drugi si ni dal dvakrat reči.

»Zato sem zamenjal tudi veliko daritev.«

»Oprosti, da nisem prišel jaz k tebi; pa mi moja prezaposlenost ne dopušča. Veliko duhovništvo je nadležno breme, ki me tlačí. Ne-zmožen sem, da bi ga nosil in vas zavidam, dragi tovariši, ko nimate strašne odgovornosti pred Bogom in pred ljudmi.«

»Ako ti je čast zares težka, se ji pa odpovej. Gotovo ne bo manjkalo tovarišev, ki bodo tako ljubeznivi, da ti jo odzamejo,« odgovoril zaničljivo Izmael.

»Prav rad bi se odpovedal, ako bi se ne bal jeze Najvišjega, ki hoče, da ostane veliki duhovnik na položaju do smrti.«

»Zadnja leta so se mnogi veliki duhovniki odpovedali.«

»Primorani. Odstavili so jih. O, ti Rimljan! Ali nismo zadosti plačali, da so nas oropali svobode in da moramo plačevati ogromen davek? Poleg tega posegajo s svetoskrunsko roko v svetišče, ga skrunijo in si drznejo odstavljati postavne velike duhovnike!« vzdihne Ananija.

»Brez njih bi ne dobil najvišjega mesta,« pristavi Izmael.

»Izbran sem bil za velikega duhovnika po odstavitvi svojega prednika, pa sem bil jaz bolj vreden.«

»Koliko si dal svojemu predniku, da si dobil najvišjo čast?« se šali nasprotnik.

Ananija je kar pobesnel na to vprašanje, pa ni upal ugovarjati. Vsi so vedeli, da je bil kupil veliko duhovništvo za visoko ceno. Odgovori:

»Plačati sem moral običajni davek; pa nisem jaz sodeloval, da je bil moj prednik odstavljen in tudi nisem dal predniku denarja, da bi bil predlagal mene pred drugimi, morda bolj vrednimi.«

»Ne?« vpraša Izmael porogljivo.

Ananija se dela, kot bi bil preslišal porogljivo vprašanje in nadaljuje:

»Ker se ne morem odpovedati velikemu duhovništvu...«

»Ker se nočeš,« ga popravi Izmael.

»Ker se ne morem, sem se odločil pritegniti tovariša k duhovniški službi; plemenita duša, ki bo delila z menoj moje napore, mi pomagala vladati nad duhovniškimi vrstami in upravljanju tempelskega premoženja, naj se pripravi na visoko čast in me nasleduje po smrti. Umrli bom miren, ko bom vedel, da bo prešlo veliko duhovništvo v vredne roke.«

Izmael se hlini kot bi ne razumel.

»Laskam si, da bo padla izbira na osebo, vredno zaupanja,« pripomni.

»Sem že izbral, da izbral... ne razumeš, Izmael, Fabijev sin, zakaj sem te dal poklicati?«

»Ne vem...«

»Tebe sem izbral.«

Izmael se dela, kot bi bil presenečen.

Nisem vreden. Drugi so bolj zaslužni kot jaz,« ugovarja.

»Ti si najbolj zmožen, da me podpiráš in najbolj vreden, da me nasleduješ. In da bo najina zveza še bolj trdna, te hočem privezati nase še na prav sladek način...«

»Toda, jaz...« ugovarja Izmael, ki je že vedel, za kaj gre. Saj mu je Ananija že namignil: je to otipal teren. Že v svoji modrosti prepoznal osebnosti in odkril, da domišljavi stavec ni bil nasproten njegovim načrtom.

»Daj, da končam. Ako bi imel ti za možitev godno hčer, bi ti rekel: Izmael, vdovec sem in v cvetu let; daj mi svojo hčer. Prepričan sem, da ti uslišal mojo prošnjo. Toda ti nimáš nobene hčere device. Jaz pa jo imam, svojo edinko, svojo dedinjo, Izmael, Fabijev sin, ali hočeš mojo Rahelo?«

Izmael se je delal iznenadenega nad tem predlogom.

»Tvojo mlado hčerko zame, ko sem že pri-leten?« vzkligne.

»Saj si v cvetu let. Sploh pa, kolikor zre-lejši je mož, toliko razumejši je,« odgovori Ananija z nasmehom.

Izmael se ni mogel zdržati nasmeha ugod-ja. Ali hočete pridobiti srce starca in si ga napraviti prijatelja? Recite mu, da je v cvetu let, da je še mlad. Ljudje ljubijo prevare in so hvaležni vsakomur, ki jih pita z njimi.

Ananija vidi ta nasmeh, čeprav ga hoče Izmael, ki je bil zelo previden, skriti in spozna, da je dobil igro.

»Imam še ženo,« nadaljuje Fabijev sin.

»Mozes ti daj pravico, da daš ženi ločit-veni list.«

»Ako bi bil kak vzrok.«

Ananija se smeje.

»Kadar je obleka ponošena, jo menjaš; ako je žena stara, vzameš drugo,« pripomni z brez-obzirnim nasmehom.

Tudi Izmael se smeje. Dva duhovnika, ve-lika varuha Postave, čuvarja javne pravnosti, se pokaneta v prisrčnosti in pravi luči.

Kako globoko je padlo duhovništvo v Iz-raelul!

»Kaj poreko moji otroci?« nadaljuje Iz-mael.

»Posnemali bodo tvoj zgled.«

»Ni mi lahko ločiti se od Tamare, ki mi je bila vedno zvesta.«

»Ali zaničuješ Rahelo? Naj bo kot bi ne bilo povedano. Bom dobil pa drugega duhov-nika, ki bo bolj cenil mojo ponudbo in se ne

14

Ribolov.

1. maja. Zjutraj sem odšel ob času oseke k obrežju, kjer sem opazil neko stvar, ki je bila podobna sodu. Res je bil sod in še nekaj kosov naše ladje, ki jih je vihar vržal na obalo. Nedaleč proč sem zagledal tudi ogródje ladje, ki je štrlelo iz vode.

Pregledal sem sod in ugotovil, da je poln smodnika, ki pa je bil moker in trd kot kamen. Previdno sem spravil sod in šel nato ogledovat ostanke ladje.

Ladja je bila v zelo čudnem položaju. Sprednji del ladje, ki je prej tičal v pesku, je zdaj štrlel visoko v zrak; zadnji del pa, je bil zdrobljen in zakopan v pesek. Prej sem se mogel

približati ladji le na ta način, da sem plaval do nje, zdaj pa sem ob oseki lahko prišel tja skoraj po suhem. Takoj mi je bilo jasno, da se moram za to zahvaliti potresu.

To odkritje je bil nov razlog, da sem odložil načrt za zgradbo hiše. Zelo sem se trudil, da bi prišel v notranjost ladje, toda spoznal sem, da je ves moj trud zaman, ker je bila vsa notranjost napolnjena s peskom.

Kljub temu pa nisem odnehal. Ker mi ni uspelo na en način, sem poskušal na drug. Začel sem po kosih odnašati vse, kar je še ostalo od ladje.

3. maja. Z velikim trudom sem odžagal debelo bruno. Odstraniti sem moral z nje pesek, a pri delu me je presenetila plima.

4. maja. Odšel sem na ribji lov, a nisem ujel niti ene ribe, ki bi bila užitna. Ko sem že zgubil vsako upanje na uspeh, se mi je posrečilo ujeti majhnega delfina. Ker nisem imel trkov, sem si naredil kaveljčke iz žice, ki sem jih pritržil na vrstico. Ščaso-

ma pa sem se privadil ribarjenja in sem ujel veliko število rib, tako da sem jih lahko celo posušil na soncu in se založil z njimi.

5. maja. Zopet sem se vrnil na delo k ladji. Začel sem žagati in si tako pridobil tri lepe deske, ki sem jih zvezal skupaj in spustil v morje, da jih je plima odnesla k obali.

S puško sem odrival želvo proti domu

6. maja. Zopet sem bil na delu pri ladji. Odstranil sem z nje nekaj kosov železa, ki pa sem jih le z veliko težavo spravil na obalo, ker si pri tem nisem mogel pomagati s plimo, kakor za deske. Zato sem sklenil, da opustim to delo.

7. maja. Vrnil sem se k ladji, da bi delal. Njena lastna teža jo je zdrobila, ker sem glavne dele, predvsem večja bruna že prej odstranil in odnesel. Na nekaterih mestih se je trup ladje odprl, da sem lahko videl v notranjost, kjer pa ni bilo videti drugega kot vodo in pesek.

8. maja. Odnesel sem s seboj možno železno palico, da bi z ladje odtrgal še kako desko. S pomočjo plime sem spravil dve deski na obalo in pustil palico na ladji.

9. maja. S pomočjo železne palice sem si odprl pot v ladjin trup in našel tukaj več pušk, ki pa jih nisem mogel potegniti izpod ruševin. Našel sem tudi veliko svinčeno ploščo, ki pa je bila tako težka, da je nisem mogel niti premakniti. Kaj še, da bi jo spravil na obalo.

10., 11., 12., 13., 14. maja. Vsak dan sem obiskal ladjo in odnesel kakšno stvar na suho: kose lesa, deske, klopi in kuhinjsko posodo. Nisem pa mogel najti niti enega lonca.

15. maja. Vzel sem s seboj dve sekiri, z namenom, da odsekam kos svinčene plošče, ki pa je bila pod vodo in ves moj trud je bil zaman.

16. maja. Ponoči je pihal močan veter in valovi so še bolj razrušili ladjo. Šel sem v gozd loviti golobe. Ko sem se vrnil, je že nastopila plima in nisem mogel več do ladje.

17. maja. Dve milj od obale sem zagledal dva kosa ladje in sem jih šel gledat. Bil je velik kos železa, ki pa je bil tako težak, da nisem mogel niti misliti na to, da bi ga odnesel na varno. Moral sem ga pustiti tam.

Od 18. maja do 15. junija. Vsak dan sem pridno delal na ladji. S pomočjo železnega droga sem odtrgal več kosov lesa in železa ter več drugih stvari. Čakal sem, da bi bila plima dovolj močna, da bi spravil na obalo več sodov in dva zaboja, ki sta bila last mornarjev.

Ker pa je vel veter z zemlje, sem rešil samo nekaj lesa in sod svinjskega mesa iz Brazilije, ki pa ga je pokvarila morska voda.

Moje delo na ladji se je še vedno nadaljevalo. Odhajal sem domov samo jest. Čas sem si uredil tako, da

sem se vedno vračal k ladji kadar je nastopila oseka.

Odnesel sem na breg dovolj lesa in železa, da bi si lahko zgradil toln. Težava pa je bila v tem, da ga nisem znal zgraditi. Po kosih sem prinesel na breg tudi kakih sto kilogramov svinca.

16. junija. Ko sem šel proti morju, sem naletel na orjaško želvo. Prej nisem še nikdar videl nobene. Seveda sem si jo takoj prisvojil na ta način, da sem jo odvelkel od morja, kamor je hotela zbežati. S puško sem jo odrival proti domu.

Opomba: Te živali niso bile redkost na otoku. Na drugem delu otoka, kjer še nikoli nisem bil, jih je bilo na stotine. Če bi jih bil našel prej, bi bil bržkone dno plačal to odkritje.

17. junija. Želvo sem si skuhal. V telesu sem našel kar 60 jajc! Zdelo se mi je, da nisem še nikdar jedel tako okusnega mesa. Odkar sem bil na otoku, sem jedel samo ribe, kozje meso in ptiče.

Zbolim.

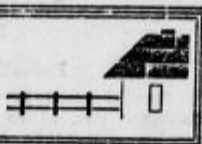
18. junija. Zaradi dežja sem ostal ves dan doma. Stresal me je mraz do kosti. Domneval sem, da je temu kriv dež, čeprav se mi je to zdelo nenaavadno. Naslednjega dne se je zjasnilo, mene pa je še vedno tresel mraz.

20. junija. Vso noč nisem zatnil očesa. Glava me boli in trese me mrzlica. Nobenega dvoma ni, da sem bolan!

(Dalje prihodnjik.)

Odšel sem ogledovat ostanke ladje

Kmečki dom

Poljske opekarne

Ing. Zupe Franjo.
(Dalje.)

Primer: Istočasno hoćemo žgati 10.000 opek, to se pravi (10.000 : 256 = 39), da rabimo prostora u peći za 39 m². Recimo, da smo določili širino peći na 3 m in višino istotako na 3 m, torej znaša zmnožek 3 x 3 = 9 in če z 9 torej delimo število kubičnih metrov (39 : 9 = 4,4), dobimo dolžino peći približno 4,40 m.

Zgoraj odprte peći (slika 17b, 17c), ki jih še pogosto uporabljajo, imajo do obokanih (te peći imajo zgoraj obok z več odprtinami) to prednost, da so poceni in da v njih laže opazujemo ogenj. Tudi stene manj pokajo, ker niso obtežene z obokom. Vendar imajo nedostatek, da porabimo v njih 25-30% več goriva, kot v obokanih pečeh, v katerih ogenj laže upravljamo (reguliramo).

Da laglje in hitreje žgemo in da prihranimo na kurjivu, si pomagamo na ta način: zgradimo dvojno peč, to je prav za prav le daljša peč z vmesno steno. Ko v eni peči žgemo, drugo izpraznjuemo in zopet polnimo, tako da ostane vmesna stena stalno vroča. V obeh stranskih stenah se v razdaljah enega metra nahajajo, kot rečeno, simetrično ležeča rešetkasta kurišča. Ta pred napolnitvijo peči zvežemo s 30 cm širokimi in 60 cm visokimi kanali in netilnimi rovi. Te kanale in netilne rove napravimo iz surove opeke, jih dobro prekrijemo tako, da potem naložimo nad njimi brez nevarnosti, da bi se porušili, surovo opeko, ki jo hoćemo žgati.

Opeko zvozimo v peč ali iz peči na samokolnicah skozi vrata, ki se nahajajo v obeh čelnih stenah. Ena vrata so v višini tal, druga pa v nasprotni čelni steni in sicer v njeni zgornji polovici, to pa napravimo zaradi lažjega spravljjanja opeke v peč, oziroma iz peči. Po možnosti izrabimo v ta namen še lego kraja, če je isti nagiben (glej sliko 17c).

Na vrhu pokrijemo opeko v odprtih pečeh s plastjo zemlje ali ilovice, v katero napravimo več odprtin za dim in vodno paro. Te odprline lahko poljubno odpiramo in zapiramo, s čimer urejamo razdelitev žerjavice in dosežemo enakomerno gorjenje.

Peč pokrijemo z visoko opečno streho na kašičastorasto streho, ki ima na vrhu prezračevalno svetlobnico. Pri majhnem obratu streho lahko opustimo. Priporočljivo pa to ni, ker nam v slučaju dežja pronica voda v peč in tu izpariva, kar povzroča motnje pri kurjenju in veča potrošnja goriva, pa tudi kurjač je brez strehe.

Kot rečeno, so peči lahko urejene za različne vrste kurjave in je njena potrošnja precejšnja. Vendar lahko dosežemo enakomerno žganje opeke z enakomerno porazdelitvijo ognja čez celo dno peči, ki se dviga navzgor.

Žganje opeke v kopah (majlerjih). (Glej sliko 18.)

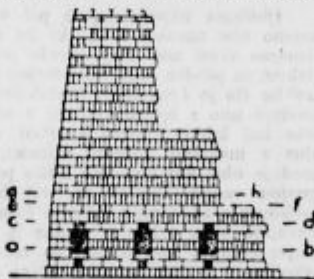
Ponekod še žgejo opeko na preprost način v kopah (majlerjih): to so peči brez stalnega zidu in so zgrajene iz materiala, ki ga hoćemo žgati, med njega je pa pomešano potrebno gorivo. Zato je opeka v zunanjih plasteh slabše žgana kot je notranjosti. Zaradi tega moramo gledati, da je zunanja površina kope glede na celotno vsebino opeke čim manjša.

Kopo postavimo na čim višjem mestu, ki mora biti popolnoma suho. Prostor za peč lepo zravnamo in ga z obeh podolžnih strani proti sredini nekoliko poglobimo in s tolkači bijemo. Spodnja plast peči je običajno sestavljena iz žgane opeke, ki jo postavimo pokončno. Na tej plasti napravimo zračne kanale, visoke za širino opeke in širimo zračne kanale od kurilnih. Slednji so široki loči zračne kanale od kurilnih. Slednji so široki za dolžino opeke in visoki za dve in polkratno širino opeke. Zgornje konce kurilnih kanalov zložimo tako, da prestavimo pokončno postavljene opeke na vsaki strani za ¼ njune dolžine čez kanal. Tako zložene kanale na vrhu pokrijemo s

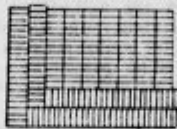
pokončno postavljenimi zidaki. Širina med posameznimi kanali znaša devet opečnih debelin.

Velikost kope navajamo po številu kurilnih kanalov. Kako je opeka zložena, je razvidno iz slike. Preden kurilne kanale pokrijemo z novo plastjo opeke, jih napolnimo s premogom in tako, da so spodaj veliki, zgoraj pa manjši kosci. Vsako plast opeke med kanali in nad njimi posujemo 1,5 cm na debelo s premogom-kosovcem, preden pričnemo zlagati novo plast. Istotako zapolnimo s premogom, ki ima velikost lesnika, fuge med posevno zloženimi zidaki (gl. sl. 18, prerez a-b).

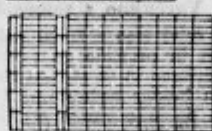
Pogled

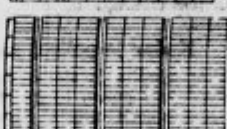
Prerez g-h
deveta plast

Prerez e-f
osma plast

Prerez c-d
šesta plast

Prerez a-b
tretja plast

Sl. 18. Poljska peč ali kopa.

Tretja, šesta, osma in deveta plast zidakov so zarisane v tlorisu, ostale so pa razvidne iz narisa. Od osme plasti naprej postavljamo zidake izmenično tako, kot so postavljeni v osmi in deveti plasti. Med vsako plast istotako nasujemo 1,5 cm na debelo premoga. Vendar te plasti premoga so proti sredini nekoliko tanjša, in sicer znaša njih debelina samo približno 1 cm. Proti vrhu kope plasti premoga sploh odpadejo.

Pri tem načinu žganja moramo dobro poznati gorivo, da vemo, kakšno vroćino da. Poznati pa moramo tudi ilovico, da vemo, kdaj se začne faliti. To je potrebno zaradi tega, da opeke pri žganju ne stopimo in obratno, da je dovolj žgemo. Zato je pri postavitvi teh peči glavno, da damo pravilno količino premoga in da opeko pravilno zložimo. Kajti vpliv, ki ga med kurjenjem lahko izvaja kurjač na razvijajočo se vroćino, je malenkosten. Okrog kurišč in nad njimi vlagamo zidake bolj na redko, da se od tukaj lahko ogenj pravilno razvija naprej, zlasti pa navzgor.

Če smo za podlogo peči uporabili surove zidake, moramo tudi to plast posuti s premogom. Ko kope postavljamo, moramo paziti, da vse plasti v globino 2 do 3 zidakovih dolžin od zunanje ga roba kope medsebojno dobro vezemo. Obenem moramo vsako naslednjo višjo plast potegniti nekoliko na znotraj, da dobi peč piramidasto obliko. Krov peči tvorita na vrhu dve ležeči plasti zidakov. V ta namen uporabimo najslabše zidake, po možnosti polomljeno žgano opeko, ali

Okrog sosedov

s Pšenična letina v Bosni je za 70 odstotkov večja od lanske. Krompirja je dosti, koruzna žetev pa ni dala bogve kaj. Zelo dobro je obrodilo sadje.

s Razveljavili so odlok, po katerem se smejo vagoni v prometu med Hrvatsko in Nemčijo naložiti za 2 tona nad predpisano nosilnostjo.

s Zamenjava starega papirja za cigarete je bila v zadnjem času v Zagrebu. Samo v enem tednu so na ta način dobili 36.000 kg starega papirja.

s Poveljnik oboroženih oddelkov, Ministrski predsednik v Srbiji general Nedić je objavil, da je zaradi zagotovitve miru v državi prevzel vodstvo ministrstva za notranje posle ter poveljstvo nad vsemi oboroženimi oddelki. Notranjemu ministrstvu so podredili vse agencije policije in varnostne službe. Policija in varnostna služba obsega torej: srbsko armado, državno stražo, prostovoljni zbor in obmejno stražo.

s Zagrebški avtomobilski izvoški po najnovejši odredbi ne smejo več čez mejo hrvatske prestolnice.

s Urejene razmere v Belgradu. Poročevalci nemških listov javljajo, da so vse ruševine, ki so poprej kazile belgradske ulice, odstranjene. Gospodarsko življenje se vraća v običajni tek. Prebivalstvo dobiva z nakaznicami potrebna živila po znosnih cenah. Na črni borzi prodajajo kilogram kruha za katerega so prej zahtevali 400 din, sedaj po 120 din. Tudi cene za meso in maščobe so padle. Zelenjave in sadja je na trgu dovolj. Cene obleki in obutvi so padle za 20 do 30 odstotkov.

s Srbski narod proti komunizmu. Srbski ministrski predsednik je imel te dni znova govor na beograjski radijski postaji. V njem je svojemu ljudstvu govoril samo o nevarnosti, ki mu preti od komunizma. Vse Srbe je pozval naj se še tesneje strnejo v enotno fronto ter pojačajo borbo proti komunistični kugi ter pred njo neizprosno branijo svoje domove, družine in vero svojih očetov. Odločno je poudarjal, da komunizem nima ničesar skupnega ne s srbskim duhom, še manj pa s srbsko civilizacijo. Zato pa tudi mora srbsko ljudstvo brezpogojno v protikomunistični tabor ter napovedati boljše vrnitev vojno do njegovega uničenja in iztrebljenja.

s Odredbo o ustanovitvi nove hrvatske velike župe s sedežem v Zadru je izdal Poglavin dr. Pavelić. Za velikega župana te župe je imenovan dr. Viktor Ramov.

„IVANHOE“

je zgodovinski roman v slikah, katerih je 105 v knjigi.

Broširana knjiga stane 35 lir, v polplatno vezana 45 lir, v celo platno in na lepem papirju pa 80 lir.

To lepo knjigo je založilo uredništvo »Slovenca«, ki tudi sprejema denar in naročila.

nežgane zidake slabše vrste. Tudi v zunanje stene peči vlagamo zidake slabše kakovosti.

Običajno je taka peč sestavljena iz 28 plasti pokončno postavljene opeke in dveh krovnih plasti na vrhu. Njena širina znaša 80 do 120 opečnih debelin, medtem ko se dolžina kope ravna po količini opeke.

Kope ne gradimo po celi površini hkrati, temveč jo sestavljamo v stopnjah tako, da rabimo oder šele za zadnji konec vrha. Izurjen delavec lahko zloži pri ugodnem vremenu, če mu pomagajo trije pomagači, dnevno čez 10.000 opek. Dva delavca vozita opeko, tretji pa polni presejan premog v posodo in ga podaja zlagatu. Kakor hitro moramo sestavljanje kope prekiniti, jo pokrijemo s slamnjačami, da jo zavarujemo pred dežjem. Gotovo kopo omečemo z malto iz ilovice. Če dobivajo stene pri žganju razpoke, jih moramo sproti zamazati z ilovnatno malto.

(Dalje prihodnj.)

KRATKE

z vsega sveta

Na Angleškem otoku Malti je 34.000 ljudi brez primerne stanovanjske zgradbe. Izjavil je guverner Malte lord Gird.

Na 45 let so zvišali starostno mejo v novem japonskem vojnem zakonu.

Anglija ni več sila prvega reda, je napisal nedavno angleški tednik »Tribune«.

V Italijo, zasedeno po Angležih in Amerikancih, so z letali pripeljali lirske bankovce, tiskane v Združenih državah.

Za 60 odstotkov so se podražila v zadnjih treh mesecih v Ameriki ženska oblačila.

Novi regentski svet v Albaniji sestavljajo Medhi Frasher, Fuat Dibra, pater Antonio Harara in L. Nosi.

Ker se je povečal uvoz papirja, izhaja turško časopisje v večjem obsegu kot doslej.

2 milijona Indijcev so mobilizirali Angleži. 25 odstotkov indijskih vojakov so odposlali v prekomorske dežele.

Soprog bivšega grškega prestolonaslednika princeza Irena agitira v Libanonu za Sovjetijo.

Duce je naročil notranjemu ministru Buffariniju, naj očisti upravo nezanesljivih činiteľjev.

Bankovce za Bolgarijo je dobila v tisk nemška državna tiskarna.

14 milijarde funtov kredita je zahtevala angleška vlada od parlamenta; — največji znesek, ki je bil kdaj zahtevan od angleškega parlamenta.

82% ranjenih vojakov so popolnoma ozdravili na Japonskem.

Pri zadnjih angleških napadih na Hannover je bila popolnoma uničena graščina Herrenhausen, najbolj vidna zgodovinska znamenitost.

Ime vzorne naselbine je dobila romunska vas Antonesti, ki šteje 39 vzornih kmetov.

Velika plinarna se je razletela v vzhodni Pensilvaniji v Ameriki. Ameriški radio ni povedal kraja.

Ves svet je porabil l. 1900 samo 20 milijonov ton zemeljskega olja, leta 1943 pa že 206 milijonov ton.

Dne 6. novembra so bili v Kairu končani razgovori med angleškim zunanjim ministrom Edenom in turškim zunanjim ministrom Memmenzoglom.

Na 4 milijone je naraslo število varčevalcev v Nemčiji, ki vlagajo od svojih prejemkov določene zneske v železno štednjo.

Pri zadnjem anglo-amerškem zračnem napadu na Ankonu je bila razdejana tudi ondota sirotišnica in vsi njeni prebivalci ubiti.

Bolgarski ministrski svet je prepovedal izvoz soje in olja ter peškov oreh, breskev, marelic in češkelj.

Za 78 milijonov lejev cigaretnega papirja je naročila romunska tobačna uprava pri nemških tvrdkah v Holesovcih.

Na dan obletnice turške republike 29. oktobra so dobili turški uradniki posebne dodatke k plačam.

Prosto prodajo marmelade, vložnega sadja in sadnih konzerv je prepovedala vlada Združenih držav.

Zaradi mraza bo Brazilija letos pridelala za 55 milijona vreč manj kave kot druga leta.

Portugalski vojni minister je odredil obsežno demobilizacijo rezervistov, ki so bili vpoklicani na jesenske manevre portugalske vojske.

Za albanskega ministrskega predsednika je imenovan Rezap Mitrovica, znani borec za albansko neodvisnost.

Samo 6 namesto dosedanjih 100 vrst žarnic je dovoljeno izdelovati v Nemčiji.

Ena lira je sedaj dva franka; ta tečaj je obstojal že pred izbruhom sedanje vojne.

51 novih rudarskih koncesij je podelilo v juniju špansko industrijsko ministrstvo.

Prvo vinsko razstavo so končali državljanski vojni so priredili te dni v španski Kataloniji v mestu Villafranca.

Križem sveta

Počastitev padlih

Nemški narod je v nedeljo 7. novembra počastil vse one, ki so padli za nemško svobodo. Številna zborovanja, ki so bila v vseh nemških krajih, so razodevala do skrajnosti odločno voljo nemškega naroda, boriti se in zmagati.

Ameriški imperializem

V senatu Združenih držav je zahteval senator Russel nastilno priključitev francoskih otoških skupin okrog Nove Kaledonije ter prisvojitve otokov, ki so jih Združene države vzele v najem od Anglije v Karibskem morju. Amerika pa je iztegnila roko tudi po Islandu. — S senatorjem Russelom se je strinjala večina senata.

Pravilno čiščenje nosu

Običajna napaka je, da pri vsekovanju zatismo obe nosnici. Zrak, ki ga nato s silo potisnemo skozi nos, stoji seveda pod visokim pritiskom in prodre tudi skozi žrelno odprtino ušesne troblje (to je 4 cm dolge Eustahijeve cevi, ki veže srednje uho z žrelno votlino) v srednje uho. Pri tem kaj lahko potegne s seboj v žrelu zbrano sluz z mnogimi kožnimi klicami, jo prenese v srednje uho, kar tam zelo lahko povzroči nevarno gnojno vnetje. Čeprav se vrši tako nepravilno vsekovanje navadno z glasnim šumom in hrupom, navadno nima želenega učinka in pri nahuodu ne olajša dihanja, ker pritisko še več krvi in tkivne tekočine v že itak nabrekli nosno sluznico. Mnogo uspešneje in res neškodljivo odstranimo sluz iz nosa, če pri vsekovanju izmenično zatismo le po eno nosnico ter izpihnemo zrak skozi prosto drugo. S tem — edino pravilnim — načinom čiščenja nosu bi morale matere čim bolj zgodaj seznaniti svoje otroke.

Varčujmo s semenskim žitom

Pri setvi smo s žitom radodarni. Preveč žita posejemo in premalo ga prečistimo. Če je seme dobro očiščeno in če sejemo ob pravem času, nam mora na hektar zadostovati 140 kg semena. Običajno ga porabijo kmetje do 170 kg in več. Slabše žito, ki pri čiščenju odpade, lahko porabimo za krmiljenje.

Kadar je policaj na dopustu

Kakor zgodba iz starih dobrih časov se nam mora dozdevati poziv, ki ga je naslovil njega dni župan norveškega mesta Risørja v obliki časopisnega oglasa na prebivalstvo svojega kraja. V oglašju pravi vrli mož, da spričo težkih časov ni mogoče misliti na to, da bi poskrbeli za nadomestnika čuvarju javnega reda, ki mu pritiče tritedenski dopust. Ta dopust si je pošteno zaslužil in ga mora dobiti, zato prosí magistrat prebivalstvo, naj se v teh treh tednih vede posebno mirno, naj ne pričena prepira v gostilnah, naj se izogiba alkohola in sploh vsega, kar bi kalilo red in mir...

Iz raznih krajev

Vrhnika. Vsem kupovalcem naših časopisov sporočamo, da se prodaja dnevnik »Slovenec« ter tednika »Domoljub« in »Slovenski dom« v trgovini Habič, Nova cesta. Poleg tega prodaja »Slovenec« samo ob nedeljah tudi Opeka. — Naročniki Slovenčeve knjižnice in zbirke Svet naj dvignejo novoizšle knjige na Podlipski cesti 9. Tu se tudi naroča Slovenčev koledar za leto 1944.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Suhe gobe

kupi vsako količino
Fran Pozavnik v Ljubljani,
Dunajska c. št. 83
(Javna skladišča)

Dehke za poljska dela

sprejem. - Naslov v
upravi »Domoljuba«.

Oplašuj v »Domoljuba«

Odkod beseda tramvaj

Angleška jezikoslovca, sir James Murray in M. Skeat zatrjujejo, da sta dognala izvor besede tramvaj. Doslej niso prav vedeli, je li korenina te besede angleška ali skandinavska. V švedščini pomeni tram štor ali parobek, tramvaj pa pot, ograjena z drevjem. S to razlago niso bili zadovoljni. Po daljšem iskanju so našli drugo razlago. Ko so izključili možnost nizkomskega, so rekla te besede, so prišli do zanimivega odkritja, da je živel nekoč na Angleškem zelo vesel gradbeni podjetnik. Pisal se je Outram, delavec pa so mu rekli joče Tram. On je zgradil cesto do Temze do Croydena. Po graditeljevemu imenu so jo imenovali Tramway. Ko so pozneje položili tračnice za cesno železnico, so jo zaradi preprostosti začeli nazivati tramvaj. Če ta razlaga res ustreza dejstvu, je seveda drugo vprašanje.

Kadilci za zimsko pomoč

Vsak kadilec v Franciji mora ob prejemu tobačne karte plačati za francosko zimsko pomoč 40 frankov. Ker je v Franciji 12.900.000 vpisanih kadilcev, računajo na pridobitev 129 milijonov frankov, ki jih bodo dobile siromašne družine.

Križanka št. 24

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10					11			
12				13				
14	15		16		17		18	
19		20		21		22		23
24					25			
26				27				
28	29		30		31		32	
33		34		35		36		37
38					39			
40				41				

Vodoravno: 1. del telesa, 5. praznik, 10. slovo, nični izraz, 11. otrok, 12. maščoba, 13. del Vojvodine, 14. električni pol, 17. piš, 19. ljubljanski pokopališče, 21. kmečko opravilo, 24. reka v Italiji, 25. dišeča rastlina, 26. kraj na Dolenjskem, 27. pravopisno znamenje, 28. južna rastlina, 31. sopara, 33. del voza, 35. spremljevalec Pana, 38. otok v Sredozemlju, 39. pijača, 40. reka na Štajerskem, 41. kraj na Goriskem.

Navpično: 1. kmečko orodje, 2. žuželka, 3. belje orodje, 4. pristanišče na Finskem, 5. ženska, 6. pesnitev, 7. soproga, 8. žensko ime, 9. krdo, 15. upanje, 16. vedrica, 17. del rastline, 18. del noge, 19. glinasta posoda, 20. del Hrvaške, 21. reka v Sloveniji, 22. trditelj (tujka), 23. urjenje, 29. gozdna rastlina, 30. ječa, 31. pijača, 32. reka v Nemčiji, 33. umetnina, 34. geometrijsko telo, 35. del panja, 36. reka v Črni gori, 37. afriška fival.

Rešitev križanke št. 23

Vodoravno: 1. krovec, 7. irt, 10. rabin, 11. Edel, 12. Ovid, 13. Onega, 14. Per, 15. ata, 16. bik, 17. anoda, 19. mena, 20. rasa, 22. korak, 24. Olt, 25. Morava, 27. Mariša, 29. čep, 30. arena, 31. dete, 32. kino, 33. vitel, 34. aha, 35. Sahara. Navpično: 1. Kropar, 2. raven, 3. Obir, 4. vid, 5. enota, 6. cena, 7. ide, 8. regina, 9. tlaka, 15. Ada, 16. bera, 18. ost, 19. mora, 21. Alarhi, 22. košava, 23. kapela, 24. omaka, 25. Minos, 26. vater, 28. Rena, 29. četa, 31. dih.

»Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprva »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave šte. 40-04. Herausgeber — Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Schriftleiter — Urednik: France Kremžar. — Für »Ljudska tiskarna« — Za »Ljudsko tiskarno« Jože Kramarič.